

Τό ζητούμενο για τήν σημερινή οικογένεια είναι ή πνευματική ζωή. Αὐτός καθ' ἑαυτόν ὁ Γάμος εἶναι μιὰ πνευματική πραγματικότητα. Τήν ἔνωση τῶν συζύγων ἀνάγει ή Ἐκκλησία μας στήν ἔνωση τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία. Ἄν λείψει ή ἔνωση αὐτή, τότε ὁ Γάμος ὁμοιάζει μέ οἰκοδομή χωρίς θεμέλια, πού στήν πρώτη δοκιμασία μετατρέπεται σέ σωρό ἔρειπίων. Γι' αὐτό ἔχομε αὔξηση τῶν διαζυγίων. Γι' αὐτό μέ τήν πρώτη διαφωνία τοῦ ζευγαριοῦ δέν ὑπάρχει ὑπομονή, ἀλληλοὑποχώρηση καί ἀγάπη για νά συμβιβασθοῦν τά διεστῶτα. Ἄν ὁ δεσμός δέν ἔχει πνευματικά στηρίγματα, δέν ἔχουν τήν δύναμη οἱ σωματικοί, ὕλικοί καί κοινωνικοί παράγοντες νά ἀποτρέψουν τίς ρωγμές καί τήν διάλυση τοῦ Γάμου.

φ.φ.α.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Όμ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ISBN: 978-960-9445-26-9

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ
ΛΑΜΙΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ
ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Όμ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΣΕΙΡΑ: ΓΑΜΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΑ 3

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ
ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ
ΛΑΜΙΑ 2014

Ἀλέξανδρος Μ. Σταυρόπουλος, ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ
ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

Σχέδια ἐξωφύλλων: Εἰκόνα Ἰωακείμ καί Ἄννα

Σχέδιο ὀπισθοφύλλων: Νικολάου Γύζη, Τά ἀρραβωνιάσματα (1875)

Α' Ἐκδοση: Μάρτιος 2014

ISBN: 978-960-9445-26-9

Ἐπιμέλεια: Τριαντάφυλλος Κ. Μπολτέτσος, Δρ. Θ.,

Ἵπεύθυνος Κέντρου Γάμου καί Οἰκογένειας Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος.

Φωτοστοιχειοθεσία, σελιδοποίηση, ἐκτύπωση, βιβλιοδεσία:

Τυπογραφεῖον Μέλισσα, 570 21 Ἀσπροβάλλα.

Τηλ. 23970-23313. E-mail: melissa@melissaprint.com

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

351 00 ΛΑΜΙΑ – ΤΗΛ.: 22310-50551 - FAX: 22310-50554

E-MAIL: imfth@otenet.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δέν υπάρχει καμμιά ἀμφιβολία, ὅτι ἡ οἰκογένεια στή σημερινή ἐποχή διέρχεται πολυμέτωπη κρίση. Σ' αὐτήν συντελοῦν πολλοί παράγοντες ἐκ τῶν ὁποίων ὁ σημαντικότερος εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση τῆς ἀπό τίς προαιώνιες ἀρχές καί ἡ εἰσαγωγή ἀρχῶν, ἠθῶν καί συνηθειῶν τοῦ λεγομένου συγχρόνου πνεύματος, πού δυστυχῶς δέν δημιουργεῖ προϋποθέσεις προόδου καί εὐτυχίας, ἀλλά, ὅπως δείχνουν τά πράγματα, κατακερματίζει τήν ἐνότητα, δημιουργεῖ ψευδαίσθηση εὐτυχίας καί ὑποβιβάζει αὐτόν τόν ἱερό καί φυσικό δεσμό, τόν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία θέλοντας νά τονίσει τήν ἀκεραιότητα καί σωστικότητα του τόν ὀνομάζει «κατ' οἶκον Ἐκκλησία».

Τό ζητούμενο γιά τήν σημερινή οἰκογένεια εἶναι ἡ πνευματική ζωή. Αὐτός καθ' ἑαυτόν ὁ Γάμος εἶναι μιά πνευματική πραγματικότητα. Τήν ἔνωση τῶν συζύγων ἀνάγει ἡ Ἐκκλησία μας στήν ἔνωση τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία. Ἄν λείψει ἡ ἔνωση αὐτή, τότε ὁ Γάμος ὁμοιάζει μέ οἰκοδομή χωρίς θεμέλια, πού στήν πρώτη δοκιμασία μετατρέπεται σέ σωρό ἐρειπίων. Γι' αὐτό ἔχομε αὐξηση τῶν διαζυγίων. Γι' αὐτό μέ τήν πρώτη διαφωνία τοῦ ζευγαριοῦ δέν υπάρχει ὑπομονή, ἀλληλοὑποχώρηση καί ἀγάπη γιά νά συμβιβασθοῦν τά διεστώτα. Ἄν ὁ δεσμός δέν ἔχει πνευματικά στηρίγματα, δέν ἔχουν τήν δύναμη οἱ σωματικοί, ὕλικοι καί κοινωνικοί παράγοντες νά ἀποτρέψουν τίς ρωγμές καί τήν διάλυση τοῦ Γάμου.

Ἡ Ἐκκλησία μας δέν ἔχει σταματήσει στήν ἱερολογία τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου νά τονίζει τήν ἐκκλησιολογία καί πνευματικότητα τοῦ Γάμου. Στίς εὐχές, στούς ὕμνους, στά ἀναγνώσματα, στήν τελετουργική, στά σύμβολά του σέ κάθε στιγμή τοῦ Μυστηρίου προβάλλει τήν ἀνάγκη τῆς

πνευματικότητα για την στερέωση του δεσμού μέχρι θανάτου. Πόσοι, όμως, την ώρα αυτή παρακολουθούν και κατανοούν τα ιερά λόγια της Εκκλησίας;

Δυστυχώς έχουμε περιορίσει το Μυστήριο μόνο στην κοινωνική του πλευρά και υποτιμήσει την ουσία. Η επιπολαιότητα αυτή μας στοιχίζει αργότερα, όταν θα φανούν τα πρώτα σύννεφα και θα χρειασθούν οι νεόνυμφοι αποθέματα δυνάμεων για να υπερβούν την κρίση. Οί επιπτώσεις της άπνευματίστης οικογένειας επεκτείνεται και στα νέα μέλη με ανυπολόγιστες συνέπειες στη ζωή, στην πρόοδο και στην πνευματικότητα των παιδιών.

Ο Γάμος για να μακροημερεύσει και η οικογένεια για να ευτυχήσει χρειάζεται πνευματική ζωή. Γι' αυτό τό λόγο η Ίερά Μητρόπολις μας στη σειρά εὐλήπτων φυλλαδίων για τόν Γάμο και την Οικογένεια εκδίδει και τό παρόν, πού εἶναι προσφορά τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀλεξάνδρου Σταυροπούλου, για να προσφέρει στήριγμα στα νέα ζευγάρια και τρόπους βίωσης τῆς πνευματικῆς ζωῆς στό Γάμο τους και στην οικογένειά τους.

Μακάρι τό φυλλάδιο αυτό να βοηθήσει, ὅσους τό διαβάσουν, να βάλουν ἀρχή για μία υπεύθυνη πνευματική ζωή μέσα στό Γάμο μέ τόν Χριστό ἐγγυητή τῆς συμπορεύσεώς τους και τῆς ἀγάπης τους.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καί ἀγάπης.

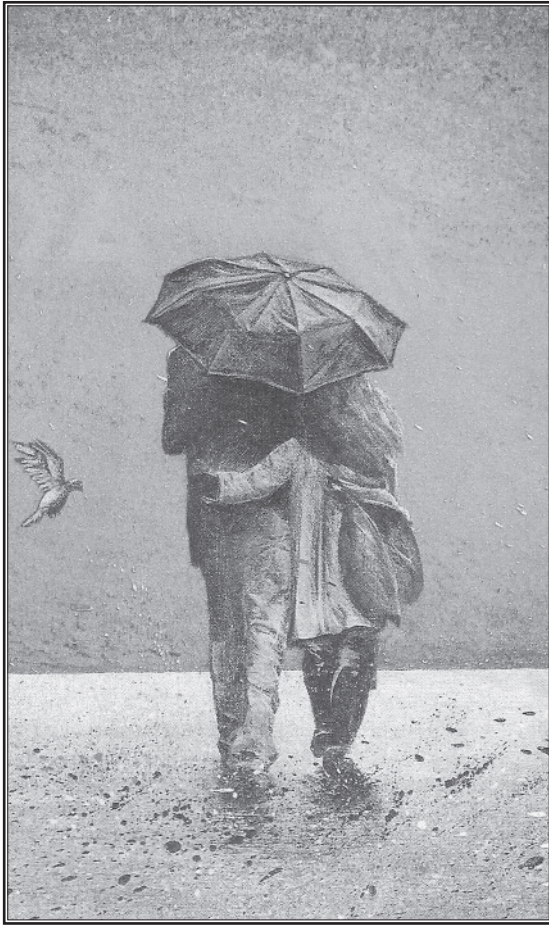
† Ο Φθιώτιδος Νικόλαος

† Ο Φθιώτιδος Νικόλαος

Λαμία, 13 Φεβρουαρίου 2014
Ακύλα καί Προσκίλλης τῶν Μαρτύρων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ	
Όρθόδοξη πνευματική ζωή και γάμος	7
Τέσσερις ουσιώδεις πλευρές	9
«Έφημεροποίηση» του αιωνίου	13
Ή Άκολουθία του Γάμου και ή ακολουθία του Ίησου	19

«Ξεκίνημα παντός... καιροῦ»
(πίνακας Δάφνης Ἀγγελίδου).

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ

Σέ μία εποχή, κατά την οποία οί σύγχρονοί μας, παρά τό ύλικό φρόνημα πού επικρατεῖ, ἐπιδιώκουν μία πνευματικότητα ἢ ὁποία, ὅμως, ἀπομακρύνεται ἀπό μία θρησκευτική ἢ ἐκκλησιαστική ἀφειρηρία, θά ἦταν χρήσιμο νά ἀνιχνεύσουμε τό πῶς ἡ ὀρθόδοξη παράδοση βιώνει τήν πνευματική ζωή ὡς *ζωή ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι*. Νά δοῦμε ἐπίσης τί προτείνει ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στό σύγχρονο ἄνθρωπο γιά μιὰ τέτοια ζωή βιωμένη ὅμως στήν καθημερινότητα τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογένειας, ἔτσι ὥστε νά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό ζεῦγος τήν ἐπί γῆς βιοτή του ἀτενίζοντας συγχρόνως καί προσδοκώντας τήν ἐρχόμενη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ ἐπιχειρεῖ νά ἐμβαθύνει στήν πιό πάνω θεματική καί θά προσπαθήσει νά ἐξάγει ἀπό τούς θησαυρούς τῆς Παραδόσεως «καινά καί παλαιά» ἱκανά νά διαφωτίσουν τά σύγχρονα ζευγάρια στίς ὑπάρχουσες διαστάσεις τῆς πνευματικῆς τους ζωῆς. Ἄς ξεκινήσουμε μέ κάποιες διαπιστώσεις.

Ὀρθόδοξη πνευματική ζωή καί γάμος

Ἡ κοινωνία τῶν φύλων μέσα στό γάμο συνιστᾶ θεόδοτη πραγματικότητα ἱκανή νά ἀνταποκριθεῖ στό σχέδιο ζωῆς τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο καί νά ταιριάξουν τά φύλα μ' αὐτό τά δικά τους σχέδια.

Στό σχέδιο αυτό περιλαμβάνεται ή ένταξη του γάμου μέσω του μυστηρίου του γάμου στο μυστήριο της Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον, ὁ γάμος, τόν ὁποῖον ή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀποκαλεῖ «μικρή Ἐκκλησία», ἀναπτύσσεται καί αὐξάνει μέσα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, πού ζωοποιεῖται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Μιλώντας γιά ὀρθόδοξη πνευματική ζωή στή συνάφειά της μέ τόν γάμο δέν ἐννοοῦμε τίποτε περισσότερο ἢ τίποτε λιγότερο ἀπό τό γάμο ἔτσι ὅπως αὐτός προσκαλεῖται νά ζήσει μέσα στήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας, γιά νά ζήσει, νά χαίρεται καί νά περισσεύει. Θά ἔλεγα ὅτι ή ὀρθόδοξη πνευματική ζωή εἶναι ἐγγύηση, ὁ ἀρραβώνας, δηλαδή, γιά νά ζήσει ὁ γάμος. Πνευματική ζωή εἶναι ή ζωή πού τή ζοῦμε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, κατενώπιον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στά πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας. Τό Ἅγιο Πνεῦμα περιβάλλει μέ τή δύναμή Του καί τή χάρη Του κάθε γαμήλια ἀνθρώπινη σχέση, πού δεσμεύεται «εἰς Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσίους 5, 32). Μεταμορφώνει καί μεταβάλλει τή σχέση ἀνδρα-γυναίκας σέ μικρή ἐκκλησία. Ανοίγει αὐτή τή μικρή ἐκκλησία στίς διαστάσεις τῆς Μεγάλῆς Ἐκκλησίας καί παρέχει στους συζύγους «ἀγάπην τελείαν».

Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι ὅτι μέ τήν ἐκκλησιολογική καί ἀγιοπνευματική προοπτική πού ἀναφέραμε, ὁ γάμος εἰσέρχεται σέ μία δυναμική πορεία, διαγράφοντας μία τροχιά πού δέν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων προδιαγεγραμμένη. Κινεῖται σέ δρόμους πού ἐξαρτῶνται σέ ἓνα μεγάλο βαθμό ἀπό τούς ἴδιους γιά νά τούς χαράξουν καί νά τούς βαδίσουν «ᾧμο τόν ᾧμο οἱ δυο μαζί ἀντέχοντας τό βάρος ἀπό τά μελλούμενα» καθώς λέει καί ὁ ποιητής. Δέν κλείνονται σ' ἓνα μονοδιάστατο σύμπαν. Ὁ γάμος εἶναι γήινη πραγματικότητα καί μυστήριο σωτηρίας, στό μέτρο πού ὑπηρετεῖ τήν σῶα καί ἀβλαβή

ἐπάνοδο στους κόλπους του Θεοῦ Πατέρα, ὅλων ἐκείνων πού εἰσῆλθαν στό στενό δρόμο, πού ὀδηγεῖ στή σωτηρία.

Ὁ δρόμος τῆς ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς μέσα στό γάμο εἶναι δρόμος τῶν ταπεινῶν· ἀσθενεῖς καί ὀδοιπόροι βαδίζουν τόν χιλιοβαδισμένο αὐτό δρόμο πού δέν παύει ὁμως νά περιλαμβάνει χαρακτηριστικά τῆς κατά παράδοσιν ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς, νά εἶναι θεοβάδιστος καί νά διατηρεῖ τήν ἄρρητη ὁμορφιά μιᾶς φιλοκαλικῆς προσεγγίσεως τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου. Διατηρεῖ ὅλες ἐκεῖνες τίς πλευρές πού συγκροτοῦν τήν ὀρθόδοξη πνευματική ζωή: τή λειτουργική, δηλαδή, πλευρά, τή μυστική, τήν ἀσκητική καί τήν ἐσχολογική.

Τέσσερις οὐσιώδεις πλευρές

1. Κατ' ἐξοχήν χῶρος καί χρόνος τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὁ καθημερινός (νυχθήμερος), ἑβδομαδιαῖος, μηνιαῖος, ἐτήσιος λειτουργικός Τῆς κύκλος, ἐν τόπῳ καί χρόνῳ. Ὁ χρόνος ἀγιάζεται, γίνεται καιρός, εὐκαιρία σωτηρίας. Ὁ γάμος ζυμώνεται μέσα σ' αὐτήν τή ζωή, ἡ οἰκία εἶναι καί γίνεται μικρή ἐκκλησία. Τίποτε βέβαια δέν γίνεται αὐτόματα οὔτε εἶναι αὐτονόητο. Πολλά ζευγάρια, ἀποκομμένα ἀπό τίς ρίζες μιᾶς θρησκευτικῆς ζωῆς ἀγνοοῦν στήν οὐσία του τόν οικογενειακό λειτουργικό κύκλο καί βρίσκονται σέ μεγάλη σύγχυση ἀδυνατώντας νά συζεύξουν δυναμικά τήν ἔγγαμη μέ τήν ὀρθόδοξη πνευματική ζωή. Πόσες ἀλήθεια οἰκογένειες συνηθίζουν ἀκόμα νά ἐνεργοῦν τυπικές μορφές παραδοσιακῆς θρησκευτικῆς ζωῆς; Ν' ἀνάβουν τό καντήλι, νά θυμιατίζουν τό Σάββατο ἢ τίς παραμονές μεγάλων ἐορτῶν ἢ νά ζυμώνουν πρόσφορο;

Ἡ προετοιμασία ὁμως τῆς «προσφορᾶς» εἶναι «λειτουργία πρὶν ἀπὸ τῆς λειτουργίας» σέ ἀναλογία αὐτοῦ πού ἀποκαλεῖται «λειτουργία μετὰ τῆς λειτουργίας». Ἐκεῖ γίνεται ἑνὸς ἄλλου εἶδους σύναξη, προσευχή γιὰ ὅλους ἐκείνους πού θά καταγράψει στίς στήλες ὑπὲρ ὑγείας καὶ ὑπὲρ ἀναπαύσεως, τούς μισοῦντας καὶ τούς ἀγαπῶντας ἡμᾶς.

2. Μαθαίνουμε νά προσεγγίζουμε τὰ πράγματα μ' ἓναν ἄλλον τρόπο καὶ «ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἀνθρώπου» (Α' Πέτρου 3, 4) ν' ἀνακαλύπτει μυστικά καὶ ἀπόκρυφα πράγματα -πού λίγο πρὶν τοῦ ἦσαν κρυμμένα- καὶ νά γεύεται καρπούς γλυκούς καὶ νά μυρίζει ἀνθη μυρίπνοα μέσα στήν καθημερινή του τύρβη καὶ τὰ ἀποπνικτικά νέφη τῆς ζωῆς τῶν πόλεων. Νά ἐπικαλεῖται τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ στίς πιό «ἄσχετες» στιγμές τῆς ζωῆς του. Ἀσχετες μέ τόν Ἰησοῦ γιατί εἶχε πιστέψει ὅτι τὰ «πράγματα» δέν μποροῦν νά ἔλθουν σέ σχέση μ' Αὐτόν. Ἡ μυστική προσέγγιση τῆς πνευματικῆς ζωῆς μᾶς κάνει προσιτή τήν ἀθέατη πλευρά καὶ λαμβάνουμε ὀλοκληρωμένη ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, ὅσο βέβαια εἶναι αὐτό δυνατό, καὶ ἐπιτυγχάνουμε ἔτσι τήν ἐνότητα τοῦ ἑαυτοῦ μας, τῶν ἄλλων, τοῦ κόσμου, τοῦ Θεοῦ. Ὅλα κοινωνοῦν καὶ ἐπικοινωνοῦν, τὰ διεστώτα γίνονται ἓνα.

3. Ὅλα αὐτά, βέβαια, δέν γίνονται εὐκόλα. Καί ἡ προσευχή χρειάζεται ἀσκήση. Ὅσο καὶ οἱ ἀρετές νά εἶναι καρπός τοῦ Πνεύματος (πρβλ. Γαλάτας 5,22) ἀπαιτεῖται καὶ ἡ δική μας συνεργία, νά κινηθεῖ καὶ ὁ ἀνθρώπινος μηχανισμός τῶν ἀρετῶν. Τά πάθη δέν ἀντιμετωπίζονται μέ τήν ἀδιαφορία καὶ οἱ ἐπιθυμίες ὄχι βέβαια μέ τό νά ἐνδίδεις. Απαιτεῖται ἀσκήση ὑπὸ καθοδήγηση σοφοῦ πνευματικοῦ πατέρα γιὰ νά μπορέσουμε νά ἐνσαρκώσουμε τήν πνευματική ζωή στίς συνθήκες τῆς κα-

θημερινῆς μας ζωῆς καί στόν προσωπικό καί οἰκογενειακό ρυθμό τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἐρωτήματα τοῦ τύπου «πῶς νά νηστεύουμε», «πῶς ν' ἀγρυπνήσουμε», «πῶς νά προσευχηθοῦμε» προβάλλονται ἄμεσα καί μέ τρόπο ἐπείγοντα.

Δίπλα σ' αὐτά πλανᾶται ἕνα βαθύτερο ἐρώτημα πού θέτουν συνήθως οἱ ἔγγαμοι. Διερωτῶνται συχνά, ἄν, ὄντες ἔγγαμοι, μποροῦν νά προσεγγίσουν τή χριστιανική τελειότητα καί νά προχωρήσουν ἀνεμπόδιστα στήν πνευματική τους ζωή. Ὑπάρχει ἄραγε ἕνα «ἴδιον» ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς γιά τούς ἐγγάμους ἢ ἡ πνευματική τους ζωή χαλκεύεται τελικά πάνω σέ ξένα πρότυπα μέ κίνδυνο νά ἀλλοτριωθεῖ;

Ἡ ὀρθόδοξη πνευματική ζωή εἶναι τελικά μονότροπη; Εἶναι, δηλαδή, ἡ μοναχική πνευματική ζωή (δηλαδή τῶν μοναχῶν) μοναδικός τρόπος ὑπάρξεως καί πνευματικῆς βιοτή, τό ὑπόδειγμα γιά ὄλους, μοναχοῦς, κληρικούς, λαϊκοῦς, ἔγγαμους, κοσμικούς; Ἡ εἶναι μέν ἡ ὀρθόδοξη πνευματική ζωή μονότροπη, στό μέτρο, ὅμως, πού εἶναι ἀσκητική, ἀφήνοντας εὐρέα περιθώρια ποικιλίας στή ζωή τῆς ἀσκήσεως καί «ἀσκεῖται» ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση ἢ τή θέση ἢ τό σχῆμα ζωῆς στό ὅποιο βρίσκεται ὁ καθένας μας -μοναχός, κληρικός, λαϊκός-, στό τέλος, δηλαδή, πολύτροπη;

Ποιά θέση θά εἶχαν ἐπί παραδείγματι στή ζωή τῶν ἐγγάμων οἱ μοναχικοί ὅρκοι, εὐχές, ὑποσχέσεις, οἱ φερόμενες ὡς εὐαγγελικές συμβουλές (ἡ παρθενία, ἡ ἀκτημοσύνη καί ἡ ὑπακοή); Θά ἦταν δυνατό ὁ σημερινός ἔγγαμος χριστιανός νά συμμορφωθεῖ καί νά ἐνεργοποιήσῃ στή συζυγική του ζωή τό πνεῦμα καί τίς ἀρχές αὐτῆς τῆς τριπλῆς εὐχῆς (ὁμολογίας) ἐπέκεινα τῶν συγκεκριμένων τους μορφῶν πού ἔλαβαν ἢ λαμβάνουν στή μοναχική ζωή; Αὐτό θά ἦταν πράγματι μιά πρόκληση

για τους ἐγγάμους. Γιατί ἔτσι θά ἦταν ὑποχρεωμένοι κατά κάποιο τρόπο νά ὀδηγηθοῦν στήν καρδιά καί τήν οὐσία τοῦ προβλήματος, ἄν ἀναλογισθοῦμε ὅτι οἱ εὐαγγελικές αὐτές συμβουλές ὡς σωφροσύνη, πτωχεία, ταπείνωση (ἐκκοπή τοῦ ἰδίου θελήματος) εἶναι ἀπαντήσεις πού υἰοθέτησαν οἱ μοναχοί ἀπό τήν ἀρχή συμορφούμενοι πρὸς τίς ἀπαντήσεις πού ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος στους πειρασμούς-προκλήσεις τοῦ Σατανᾶ στήν ἔρημο (βλ. Ματθαίου 4, 1-11 καί Λουκᾶ 4, 1-13).

Ὡς ἐκ τούτου ὅλοι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δώσουμε μίαν ἀπάντηση εἴτε εἴμαστε μοναχοί εἴτε ἔγγαμοι, καθότι ὁ Κύριος εἶναι τό πρότυπο γιά ὅλους τούς χριστιανούς. Ὅπωςδήποτε ἡ μίμηση ἢ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἰησοῦ γίνεται ἐξατομικευμένα καί ποικίλλει ἀπό ἄτομο σέ ἄτομο, ἀπό ομάδα σέ ομάδα καί διαφοροποιεῖται ἀνάλογα μέ τίς καταστάσεις ἢ τά σχήματα ζωῆς στά ὁποῖα ἀναστρεφόμαστε.

4. Για τή διαφοροποίηση ὅμως αὐτή ἀπαιτεῖται πολλαπλή διάκριση καί ἐγρήγορηση. Χρειάζεται μάλιστα νά ληφθεῖ ὑπόψη τό σχέδιο ζωῆς πού ἔχουν θέσει πρὸς ἐφαρμογή οἱ ἴδιοι οἱ ἔγγαμοι, ὅταν ἄρχισαν τήν κοινή τους ζωή, μέ τελική προοπτική τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ὑπό τό πρῖσμα μάλιστα αὐτό, ὅλες οἱ πτυχές τῆς ἔγγαμης ζωῆς, κοινωνικές, οικονομικές, βιολογικές, ἐρωτικές κ.λπ. καθαγιάζονται μέν στήν πληρότητά τους μέσα στό γάμο, παράλληλα ὅμως ἐπισημαίνονται οἱ δυνατότητες, τά ὅρια καί ἡ σχετικότητα τους. Σέ πολλές περιπτώσεις οἱ ἔγγαμοι ζοῦν ἤδη ἀπό τώρα τήν ἐσχατολογική διάσταση τοῦ γάμου τους στήν υπέρβασή του στή Βασιλεία. *«὘ν γάρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐγκαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῶ εἰσι»* (Ματθαίου 22, 30).

«Ἐφημεροποίηση» τοῦ αἰωνίου

Τελικά, εἶναι δυνατή ἡ πραγμάτωση ὄλων αὐτῶν ποῦ ἀναφέρθηκαν ἢ κινδυνεύουν νά μὴν ἔχουν ἀπήχηση στήν πραγματικότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς; Πῶς νά ὑπερβεῖ κάποιος τίς καθημερινές δυσκολίες, τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες ποῦ διαπιστώνει κανεῖς ἐντονότερες μέσα στό γάμο, τίς συνθῆκες τῆς σύγχρονης ζωῆς ποῦ δέν ἐπιτρέπουν ν' ἀφιερῶσουμε τόν ἀνάλογο χρόνο στήν ὀρθόδοξη πνευματική ζωή;

Στίς ἀντιρῆσεις καί ἀμφιβολίες ποῦ εὐλογα ἐγείρονται μπορεῖ νά βοηθήσει ἡ σκέψη ὅτι οἱ ὑψηλές αὐτές θεωρήσεις πραγματώνονται μέσα στήν καθημερινότητα, στό ἐφήμερο. Θά τολμοῦσα νά τήν χαρακτηρίσω ὡς τήν «ἐφημεροποίηση» τοῦ αἰωνίου.

Δέν ἀποκόπτομαι, δηλαδή, ἀπό τίς συνήθειες μέριμνες τῆς ζωῆς μου, ἀλλά τίς βιώνω μέ τήν προοπτική τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στή ζωή μου. Ὅταν ἀσχολοῦμαι μέ τά παιδιά, μέ τό μαγεῖρεμα, μέ τήν ἐργασία μου στό σπίτι, στό γραφεῖο, στό ἐργοστάσιο δέν «σχολάζω» ἀπό τήν ἐπαφή μου μέ τόν Κύριο. Εἶμαι μαζί Του, εἶναι μαζί μου. Αὐτό δέν εἶναι πάντοτε εὐκολο ὅταν πρόκειται γιά τήν πνευματική ζωή ὀλόκληρης τῆς οἰκογένειας, συλλογικά. Μπορεῖ νά ὑπάρχουν ἀντιθέσεις μέ τή σύζυγο, μέ τά παιδιά, ὅταν μάλιστα εἶναι τοῦ «ἀντιθέτου» φρονήματος εἰρωνεύονται καί ὁ ἀγώνας μας φαίνεται χαμένος.

Ἐδῶ ἀπαιτεῖται ἕνας ἐπιδέξιος χειρισμός. Ἡ ὑπομονή νά ἀντικαταστήσει τήν ἐπιμονή, ἡ ὑποβολή τήν ἐπιβολή, ἡ ἀπόκρυψη στό ταμεῖο τή φανέρωση τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἐδῶ θά ἐργασθεῖ «ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος» νά φέρει σέ φῶς τούς καρπούς καί τά χαρίσματα τοῦ Πνεύματος.

Αυτό, όμως, θά γίνει σιγά σιγά. Θά ἀρκεσθοῦμε στὸν «ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον» κατὰ τὴν ὑπόδειξη τοῦ Κυρίου. Δέν γίνονται ὅλα διὰ μιᾶς. Ὁ γάμος μπορεῖ ἴσως νά σχεδιάζεται ἀπαξ διὰ παντός, ἀλλ' ἐκτελεῖται ἐφ' ὅρου ζωῆς. Εἶναι «δρόμος μετ' ἐμποδίων», «ἀνώμαλος» ἂν θέλετε καί «ἀντοχῆς», ὄχι «ταχύτητος». Ἐμεῖς θέλουμε νά γίνουμε πρωταθλητές σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, σέ ὅλες τίς διαστάσεις τοῦ γάμου ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας ἡμέρα ἢ καί τὴν πρώτη νύχτα τοῦ γάμου. Τό νά θεωροῦμε ἔτσι τὰ πράγματα θά ἦταν βασικό μας λάθος. Αὐτὰ δέν κατορθώνονται γρήγορα. Θά θέσεις ἐνδιάμεσους στόχους. Θά φθάνεις σέ τέλη (σκοπούς) πού δέν θά εἶναι τὰ τέλη τῆς ζωῆς σου, ἀλλὰ ἀτέλεστα τέλη. Ἡ τελειότητά σου θά εἶναι ἀτέλεστη. Θά βαδίζεις πρὸς τὴν τελειότητα καί θά ἀναφωνεῖς: «*Αὕτη οὖν ἡ τελεία τῶν τελείων ἀτέλεστος τελειότης*» (Ἰωάννης τῆς Κλίμακος).

Θά πρέπει ἀκόμα, μέ τὴν ἄσκηση τῆς αὐτογνωσίας ὑπὸ τὴν καθοδήγηση σοφοῦ πνευματικοῦ πατέρα καί γέροντα νά λάβεις ἐμπειρία τῆς πνευματικῆς ζωῆς καί νά μάθεις νά διακρίνεις τὰ ὄρια καί τὰ τάλαντά σου. Πόσα ἔχεις καί τί κάνεις τελικά μ' αὐτά; Γιά νά μὴν ἀπογοητεύεσαι συνέχεια, γιά νά μὴ θέτεις ἀκατόρθωτους στόχους πού δέν τοὺς φθάνεις ποτέ. Γιατί ἔτσι φθάνεις σέ ἀπόγνωση καί ἀπελπίζεσαι. Ἡ ἀπελπισία εἶναι ὁ πιό κακός σύμβουλος.

Τό ἴδιο μπορεῖ νά συμβεῖ καί στίς πιό οἰκεῖες καί στενές σχέσεις τοῦ ἀνδρογύνου. Ἐκεῖ εἶναι δυνατό νά μᾶς περιμένουν ποκίλες δυσκολίες, πικρίες καί ἀπογοητεύσεις. Ἡ βαθεῖα αὐτῆ ἐσωτερικῆ του ζωῆ γεμίζει τό ζευγάρι μέ ὑψηλὴ προσμονή καί μεγάλες προσδοκίες. Πολλές φορές ὁμως ἐδῶ δρέπει πικροὺς καρπούς, γεύεται πικρὸ ψωμί.

Γιατί, σ' αὐτόν ἐδῶ ἀκριβῶς τό χῶρο ἔχουμε ἔκρηξη ποικίλων καί πολυωνύμων δυνάμεων, πού ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά παραμείνουν αὐτόνομες, ἀνένταχτες, καί νά δροῦν ἔτσι ἄσκοπα καί καταστροφικά. Δυνάμεις πού εἶναι δυνατόν νά μᾶς μπερδέψουν. Δυνάμεις πού πιστεύουμε ὅτι θά μπορέσουμε νά τίς τακτοποιήσουμε, νά τίς διοχετεύσουμε στηριζόμενοι στίς δικές μας δυνατότητες ἐνῶ ἀπαιτεῖται μία δυναμική πλαισίωσή τους.

Πολλές φορές κάνουμε τό μοιραῖο σφᾶλμα αὐτή τήν οἰκεία πτυχή τῆς συζυγικῆς μας ζωῆς νά τήν ἀποσύρουμε ἀπό τό βλέμμα τοῦ Θεοῦ, νά τή ζοῦμε ἀπόκρυφα, νά ξεχνᾶμε ὅτι οἱ σύζυγοι «ὅταν συνίωσιν οὐκ εἰκόνα ἄψυχον, οὐδέ εἰκόνα τινός τῶν ἐπί τῆς γῆς, ἀλλ' αὐτοῦ ποιοῦντες τοῦ Θεοῦ»¹. νά μὴν ἐπικαλούμεθα τό ὄνομα καί τή βοήθειά Του γιά τήν «ὁμόνοια ψυχῶν καί σωμάτων». Ἡ Ἐκκλησία μας ὁμως προσευχήθηκε καί εὐχήθηκε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου γί' αὐτήν ἀκριβῶς τήν «ὁμόνοια».

Ὅλες αὐτές οἱ δυνάμεις γιά τίς ὁποῖες κάναμε λόγο, εἶναι ἀλήθεια ὅτι θέλουν μία μεταμόρφωση χωρίς ὁμως νά χάσουν τόν χαρακτήρα τους. Μεταμόρφωση μέσα ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπό τό πνεῦμα τῆς προσευχῆς. Ἡ ὁμόνοια δέν εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν δικῶν μας μόνο δυνάμεων, κι αὐτές οἱ δυνάμεις ἄλλωστε δέν ἀνήκουν μόνο σ' ἐμᾶς. Χρειάζονται μιᾶ ὕλικοπνευματική, ψυχοσωματική μεταμόρφωση καί ἀναγέννηση. Εἶναι αὐτό πού τόσο ἐπιτυχημένα ἐκφράζει ἡ εὐχή μετά τόν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων στή Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου: «Κύριε, τάς συζυγίας αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καί ὁμονοίᾳ διατήρησον».

¹ Ἰω. Χρυσοστόμου, *Εἰς Κολοσσαεῖς ὁμιλία* 12, 5 PG 62, 387.

Τό μέγα αυτό μυστικό τό είχε ύποδείξει ο ἄγγελος Ραφαήλ (Αζαρίας) στόν Τωβία, ὅταν ἐπρόκειτο νά συναντήσουν τή Σάρρα, τή μέλλουσα γυναίκα του: «Πρίν τήν πλησιάσεις (τήν πρώτη νύχτα τοῦ γάμου), σηκωθείτε καί οἱ δύο καί προσευχηθείτε στόν εὐσπλαχνο Θεό, κι αὐτός θά σᾶς σπλαχνισθεῖ. Θά σᾶς προστατεύσει, μή φοβᾶσαι» (Τωβίτ 6, 18)².

«Ὁ Τωβίας καί ἡ Σάρρα προσευχόμενοι». (Γλυπτό στόν βόρειο πυλώνα τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Σάρτρης, Γαλλία)³.

Τό βιβλίο τοῦ Τωβίτ λίγο πιά κάτω (8, 4-9) διασώζει τό περιεχόμενο τῆς προσευχῆς αὐτῆς πού ἀπήγγειλε ὁ Τωβίας, ἀφοῦ προέτρεψε τή Σάρρα σέ προσευχή. Τό κείμενο εἶναι ἀποκαλυπτικό γι' αὐτό καί τό παραθέτουμε:

Τήν πρώτη νύχτα τοῦ γάμου ὅταν κλείστηκαν (ὁ Τωβίας καί ἡ Σάρρα) στό δωμάτιο, σηκώθηκε ὁ Τωβίας ἀπό τό κρεβάτι καί εἶπε: – «Σήκω καλή μου νά προσευχηθοῦμε γιά νά μᾶς ἐλεήσει ὁ Κύριος». Κι ἄρχισε νά λέει:

² Ἡ μετάφραση στή νεοελληνική εἶναι ἀπό τήν ἔκδοση τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας τοῦ 1997: *Ἡ Αγία Γραφή (Παλαιά καί Καινή Διαθήκη)*. Τό κείμενο στό πρωτότυπο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὅταν δέ προσπορεύῃ αὐτῇ, ἐγέρθητε ἀμφοτέροι καί βοήσατε πρὸς τόν ἐλεήμονα Θεόν, καί σώσει ὑμᾶς καί ἐλεήσει».

³ Ἡ «μεταγραφή» τοῦ γλυπτοῦ σέ σχέδιο ἔγινε ἀπό τόν φοιτητή μας Βασίλη Κανταϊφάκη.

– «Δοξασμένος είσαι, Θεέ τῶν προγόνων μας,
καί δοξασμένο τό ἅγιο καί τιμημένο ὄνομά σου γιά
πάντα!

Ἄς σέ δοξάζουν οἱ οὐρανοί καί ὅλα τά δημιουργήματά σου.

– «Ἐσὺ ἔπλασες τόν Ἀδάμ καί τοῦ ἔδωσες βοηθό καί
στήριγμα τή γυναίκα του τήν Εὐά· ἀπ’ αὐτούς
προῆλθε τό ἀνθρώπινο γένος.

«Ἐσὺ εἶπες “δέν εἶναι καλό νά εἶναι ὁ ἄνθρωπος
μόνος του, ἄς τοῦ κάνουμε ἕνα σύντροφο ὅμοιο μ’
αὐτόν”».

– «Ξέρεις τώρα, Κύριε, ὅτι δέν παίρνω τή συγγενή μου
αὐτή γιά νά ἰκανοποιήσω ἕνα παροδικό πάθος
ἀλλά γιά πραγματική γυναίκα μου. Δεῖξε μου τό
ἔλεός σου καί δώσε νά γεράσω μαζί της».

– Ἐκείνη εἶπε μαζί του: «Ἀμήν».

Ὑστερα πλάγιασαν μαζί ἐκείνη τή νύχτα⁴.

⁴ Ἡ μετάφραση στή νεοελληνική εἶναι ἀπό τήν παραπάνω ἔκδοση.
Τό κείμενο στό πρωτότυπο ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ὡς δέ συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι,
ἀνέστη Τωβίας ἀπό τῆς κλίνης, καί εἶπεν·
ἀνάστηθι, ἀδελφή, καί προσευξώμεθα, ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ Θεός.
Καί ἤρξατο Τωβίας λέγειν·
εὐλογητός εἶ, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν, καί εὐλογητόν τό ὄνομά
σου τό ἅγιον καί ἔνδοξον εἰς τούς αἰῶνας. εὐλογησάτωσάν σε οἱ
οὐρανοί, καί πᾶσαι αἱ κτίσεις σου.
σύ ἐποίησας Ἀδάμ, καί ἔδωκας αὐτῷ βοηθόν Εὐάν στήριγμα τήν
γυναίκα αὐτοῦ. ἐκ τούτων ἐγεννήθη τό ἀνθρώπων σπέρμα.
σύ εἶπας· οὐ καλόν εἶναι τόν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ
βοηθόν ὅμοιον αὐτῷ.
καί νῦν, Κύριε, οὐ διά πορνείαν ἐγώ
λαμβάνω τήν ἀδελφήν μου ταύτην,
ἀλλ’ ἐπ’ ἀληθείας ἐπίταξον ἐλεῆσαι με,
καί αὐτήν συγκαταγηράσαι.
καί εἶπεν μετ’ αὐτοῦ· ἀμήν.
Καί ἐκοιμήθησαν ἀμφότεροι τήν νύκτα».

Τὴν πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα κατὰ τὴ συνεύρεση τοῦ ἀνδρογύνου μέσα σέ κλίμα προσευχῆς καί στοργῆς ἐκφράζει ἡ συνάντηση -κατ' ἄλλους ὁ ἀσπασμός- τοῦ Ἰωακείμ καί τῆς Ἄννας μπροστά στή Χρυσή Πύλη τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἡ γνωστὴ παράσταση συμβολίζει τὴ σύλληψη τῆς Θεοτόκου καί προσφέρει ἀνάγλυφα τὴν τόσο ἀνθρώπινη καί συγκινητικὴ ὅσο μεγάλη καί βαθιὰ τρυφερότητα ἐκείνου τοῦ ἁγίου ζευγαριοῦ⁵.

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Γάμου καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἰησοῦ

Ἐμεῖς, ὅμως, συχνά ξεχνᾶμε τίς πολύτιμες αὐτές ὑποθήκες καί λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου εἶναι κάτι πού πρέπει «νά ἐπαναλαμβάνεται», νά ἐπανερχονται, δηλαδή, καί νά μελετοῦν οἱ σύζυγοι αὐτό τό κείμενο κάθε τόσο. Νά ἐμβαθύνουν στίς ἐννοιες πού περιέχει, νά παίρνουν δύναμη, φωτισμό, καθοδήγηση. Ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου εἶναι ἓνας «χάρτης πορείας», ἓνας «ὀδικός χάρτης», ἓνας «καταστατικός χάρτης» βάσει τοῦ ὁποίου ρυθμίζονται οἱ διαδικασίες τῆς ἑγγαμῆς ζωῆς.

Μιά ἐγγύτερη ἐνασχόληση μέ τό κείμενο τῆς ἀκολουθίας θά εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὴ βαθύτερη κατανόησή του καί θά ἀποκάλυπτε τίς ποικίλες διαστάσεις τοῦ γάμου, στίς ὁποῖες ἀνοίγει ἡ Ἐκκλησία μας τούς

⁵ Εἰκονίζεται στό ἐξώφυλλο τοῦ παρόντος. Ἡ συνάντηση τοῦ Ἰωακείμ καί τῆς Ἄννας εἶναι ἀπτό δεῖγμα τῆς καταφάσεως τῶν φύλων καί τῆς μεταμορφώσεως τῶν προσώπων στήν ὀρθόδοξη εἰκονογραφία.

ἐγγάμους. Ὁ ἐγγαμος ἄνθρωπος καλεῖται μέ τό γάμο του νά ἀσκήσει ἕνα πολυδιάστατο ἀνοιγμα πρὸς τό Θεό, τόν ἢ τήν σύζυγο, τά παιδιά, τούς ἄλλους, τόν κόσμο. Καλεῖται νά κινηθεῖ κεντρομόλα καί φυγόκεντρα στούς ὀρίζοντες τούς δικούς του καί τοῦ κόσμου.

Ἡ ἐμβάθυνση στό κείμενο τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου εἶναι δυνατό νά βοηθήσει τόν ἐγγαμο στή χρήση τῶν ἀγαθῶν, ὥστε νά μάθει νά εἶναι αὐτάρκης, νά ἐπαρκεῖ στίς ἀνάγκες του καί νά περισσεύει σ' αὐτούς πού ἔχουν ἀνάγκη. Ὁ πλοῦτος του μεταβάλλεται τότε σέ «πτωχεῖα τῷ Πνεύματι» (πρβλ. Ματθαίου 5, 3 καί Λουκᾶ 6, 20), ὁ ἴδιος γίνεται ἀκτῆμων ὡς ἐλεήμων καί φιλόξενος συναντώντας ἔτσι τήν ἀκτημοσύνη τῶν μοναχῶν. Στήν περίπτωση μάλιστα τῶν ἐγγάμων οἱ σύζυγοι φαίνεται ὅτι δέν κατέχουν καί δέν ἐξουσιάζουν οὔτε καί αὐτά τους ἀκόμα τά σώματα (βλ. Α' Κορινθίους 7, 4).

«Ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ» (Ἐφεσίους 5, 21), οἱ ἐγγαμοί εἶναι ἐκτεθειμένοι στήν πιό παράδοση ὑπακοή, πού τούς κάνει νά ὑποτάσσονται καί νά ὑπακούουν σέ παράλογους πολλές φορές «γέροντες». Αὐτοί μπορεῖ νά εἶναι ὁ ἄνδρας τους, ἡ γυναίκα τους, τά παιδιά τους, ἡ ἀπρόσμενη ἢ καί ἀναμενόμενη, ἀναπόφευκτη πολλές φορές καθημερινή πραγματικότητα.

Γιά ὅλα αὐτά τά θέματα πού συζητᾶμε ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου δέν μᾶς ἀφήνει ἀκαθοδήγητους. Προβάλλει, εἶναι ἀλήθεια, ὡς πρότυπα τόσα ἅγια ζεύγη. Τόν Ἀβραάμ καί τή Σάρρα, τόν Ἰσαάκ καί τή Ρεβέκκα, τόν Ἰακώβ καί τή Ραχήλ, τόν Μωσῆ καί τή Σεπφόρα, τόν Ἰωσήφ καί τήν Ἀσυνέθ, τόν Ζαχαρία καί τήν Ἐλισάβετ, τόν Ἰωακείμ καί τήν Ἄννα. Ἐναπόκειται σέ μᾶς νά ἐπισημάνουμε τίς ἰδιαιτερότητες τοῦ καθενός ἀπό αὐτά. Νά ἐξαγάγουμε μεγάλα μαθήματα καί συμπεράσματα γιά

τή ζωή μας ἔτσι καθώς προκύπτουν ἀπό τούς βίους τους. Ἡ ὑπακοή-ὑποταγή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι θεμελιώδης «σταθερά» τόσο τοῦ μοναχικοῦ ὅσο καί τοῦ συζυγικοῦ βίου. Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ, γιά παράδειγμα, παραμένει φωτεινό μετέωρο ὑποταγῆς καί παράδοξης ἀποδοχῆς τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ (βλ. Γενέσεως 22, 1-19).

Καί σέ ἄλλα ἐπίπεδα εἶναι διδακτική ἡ ἐντρύφηση στους βίους τῶν «ἐγγάμων ἀγίων» πού ἀναφέρει ἡ ἀκολουθία. Ὁ Ἰωσήφ ἔχει πολλά νά μᾶς διδάξει γιά τήν ἀμφίσημη ἔννοια τῆς σωφροσύνης. Ἡ σωφροσύνη ὡς ἐγκράτεια πρὶν ἀπό τό γάμο, πού ἐπιβραβεύεται στό τέλος μέ τά στέφανα-μισθό τῆς σωφροσύνης, ἀλλά καί ὡς ὁμιλία (συνέντευξη, συνουσία) τῶν συζύγων καί εὐφροσύνη. Ἡ σωφροσύνη, τελικά, μπορεῖ νά ὀριστεῖ ὡς ἡ συνετή καί σύμφωνα μέ τίς καταστάσεις ζωῆς πού ζοῦμε χρήση τῆς ἐρωτικῆς μας ὀρμῆς (πρὶν ἀπό τό γάμο ἢ μέσα στό γάμο, ὡς παρθένοι ἢ ἔγγαμοι). Σημασία ἔχει νά προσέξουμε τούς «κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ» καί τήν τροπή -ὄχι, βέβαια τή ντροπή-, πού παίρνουν οἱ δυνάμεις μας ἀπό ἓνα σημεῖο καί μετά. Ὁ Ἰωσήφ δέν ντροπήθηκε νά φύγει γυμνός μακριά ἀπό τή γυναίκα τοῦ Πετεφρῆ, γι' αὐτό καί τροπαιοῦχος συνάντησε τήν Ἀσυνέθ (Γενέσεως 39, 7-12· 41, 45).

Στίς λίγες γραμμές πού προηγήθηκαν κάναμε μερικές μόνο νύξεις γιά τό κέρδος πού μποροῦμε ὡς ἔγγαμοι νά ἀποκομίσουμε ἀπό τό κείμενο τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου γιά τή δική μας ἀκολουθία τοῦ Ἰησοῦ καί τήν ἀνταπόκριση καί ἀπάντηση στίς λεγόμενες εὐαγγελικές συμβουλές (παρθενία, ἀκτημοσύνη, ὑπακοή). Εἶναι, βέβαια, ὀλόκληρη τέχνη νά εὐφραίνεσαι σωφρονῶν, πτωχός νά περισσεύεις εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, νά πορεύεσαι ἐν εἰρήνῃ ἐργαζόμενος τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ

καί ὑποτασσόμενος στό θέλημά Του. Αξίζει ὅμως τόν κόπο νά τό ἐπιχειρήσουμε καί νά προσφέρουμε καί μεῖς, μέ τό δικό μας βέβαια, τρόπο, τίς ἀπαντήσεις μας στίς συμβουλές αὐτές ὡς δῶρα πρὸς τό Θεό.

Ὁ ἱ. Χρυσόστομος διαβλέπει τό τέλος καί δίνει τό μέτρο καί τήν καταξίωση παντός κόπου καί προσπαθείας πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση μέ τόν ἀκόλουθο ἀριστοτεχνικό τρόπο: «Ἄν οὕτως οἱ γάμοι γένωνται, ... τά τῆς οἰκίας εὖ διακείσεται, τῶν ἀρχόντων οὕτω διακειμένων· καί μετὰ τῆς οἰκίας οὕτως ἕκαστος δυνήσεται, τῆς ἐαυτοῦ γυναικός λέγω, καί παιδων καί οἰκετῶν, καί τόν ἐνταῦθα μετὰ ἀδείας ἀπάσης διανῦσαι βίον, καί εἰς τήν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν εἰσελθεῖν»⁶.

«Καί πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος» (Γεν. 1, 2).
(Σχέδιο τοῦ Κώστα Μαργέλη).

⁶ Ἐγκώμιον εἰς Μάξιμον. Καί περὶ τοῦ ποίας δεῖ ἄγεσθαι γυναικας, PG 51, 240-241.